

N:o 213.

Af herr **M. Alsterlund** m. fl., om skrifvelse till Kongl. Maj:t
angående skiljande af handeln med vin och maldrycker
från annan handel, m. m.

Under en lång följd af år hafva i Riksdagen gjorts framställningar i syfte att få åtkomsten af äfven de svagare rusdryckerna, öl och vin, försvårad. Det har nemligen visat sig, att i samma mån som de spirituösa dryckerna blifvit svåråtkomligare, har särskildt ölet trädt i deras ställe. Detta betraktades till en början såsom ett lyckligt förhållande, enär man i ölet såg mindre en rusgifvande än en nyttig och närande dryck, som måttligt njuten vore ofarligare än bränvinet. Men erfarenheten intygar, att ölet äfven kan i hög grad missbrukas och, särskildt i en del samhällen, der stora arbetareskaror finnas, vålla oordningar, fylleri och störande uppträden af allehanda slag. Att personer fullständigt berusa sig af öl, blir en allt mera vanlig företeelse. I den af kongl. nykterhetskommisionen år 1892 utgifna skriften »om spritdryckerna» förekommer å sid. 49 följande, som tydligt ådagalägger i huru hög grad ölmissbruket gripit och allt mera griper omkring sig.

»Erfarenheter från Göteborg ådagalägga, att icke ensamt missbruk af bränvin framkallar ett starkt rus, utan att äfven ölmissbruk i icke ringa grad bidrager att höja summan af fylleriförseelser. Vi finna nemligen för de senaste fem åren från nämnda stad följande uppgift angående de lokaler, i hvilka de för fylleri anklagade före ruset senast intagit förtäring.

År.	å bolags- krogar.	å ölkrogar.	hos enskilda personer eller ur medhafd flaska.	okänt.
1885	727	483	330	1,183
1886	798	582	358	1,240
1887	840	614	464	1,174
1888	688	679	549	1,215
1889	765	753	574	1,371
Medeltal för år 764		622	455	1,237.»

Men det är icke blott der, hvarest ölstugor finnas, som ett omåttligt förtärande af öl och deraf följande oordningar förekomma. Som ölet betraktas såsom en vanlig handelsvara, är det icke svårt att åtkomma det när och hvar som helst, äfven om det ej får urdrickas på platsen, der det köpes. Visserligen har genom bestämmelsen, att i vanlig handelsbod på landsbygden ej får försäljas öl och vin till afhemtning i mindre parti än tio liter någon inskränkning i fråga om handeln med nämnda drycker blifvit gjord; men då dels denna bestämmelse ofta kringgås och kontrolleringen är svår att verkställa, dels försäljning af öl från fordon, utsända af bryggerier eller så kallade öltappare, fritt pågår, krävas i ordningens, sedlighetens och nykterhetens intresse mera tidsenliga och effektiva lagstiftningsåtgärder.

En sådan af verklig betydelse vore hvad Riksdagen år 1892 beslöt och i skrifvelse till Kongl. Maj:t begärde, nemligen öl- och vinhandelns skiljande från vanlig handelsrörelse, en begäran, som då icke vann Kongl. Maj:ts godkännande, men föranledde till utfärdande af den så kallade tiolitersförordningen.

Undertecknade, som äro lifligt öfvertygade om nödvändigheten af en sådan reform, som den vi här angifvit och hvilken äfven Riksdagen år 1892 ansåg nödvändig och nyttig, vilja härmed upptaga denna fråga och hemställa, att Riksdagen måtte på nytt göra en framställning till Kongl. Maj:t om öl- och vinhandelns skiljande från vanlig handel.

I Riksdagens skrifvelse till Kongl. Maj:t om det år 1892 fattade beslut i denna angelägenhet säges bland annat:

»Innan Riksdagen öfvergår till uttalande af sin åsigt i nu förevarande fråga, torde böra erinras derom, att redan 1885 års Riksdag hos Eders Kongl. Maj:t anhöll om sådan ändring i då gällande lagstiftning, att rättighet att försälja vin och maldrycker till afhemtning i mindre myckenhet än tio liter skulle kunna förvärfvas blott i samma ordning, som vore bestämd för rättighet att utskänka berörda drycker,

men att Eders Kongl. Maj:t ej fann skäl bifalla nämnda anhållan i vidsträcktare mån, än hvad den rörde handeln med vin å landsbygden, hvaremot lagstiftningen angående försäljning af maltdrycker både i stad och på landet äfvensom af vin i stad af Eders Kongl. Maj:t lemnades oförändrad, på sätt innehålles i nu gällande kongl. förordningen af den 24 oktober 1885. Vid hvar och en af riksdagarne åren 1886—1891 hafva i afgifna motioner framhållits behovet af ändring i denna kongl. förordning, ledande till inskränkning å landsbygden i handeln med ifrågavarande drycker. Uti alla dessa motioner har åberopats bestämd erfarenhet om ett utbredt och oafbrutet växande missbruk af denna handel samt vitsordats det i flera hänseenden föga ändamålsenliga i de derför gällande lagbestämmelser, framför allt i fråga om möjlighet för kommunalmyndigheterna att motverka det onda, som af handeln förorsakas, och om effektiv kontroll mot lagens kringgående. Att dessa hos Riksdagen gjorda framställningar icke förut föranledt till en anhållan hos Eders Kongl. Maj:t om ändrad lagstiftning uti ifrågavarande ämne, torde hafva berott icke på olika åsikter om behovet af denna ändring, utan förnämligast på skiftande meningar om de lämpligaste medlen att nå det med ändringen afsedda målet.

Att anledningar till missbruk af berusande drycker med deraf föranledda följder snarast äro att befara, der större eller mindre folksamlingar vanligen förekomma, torde vara uppenbart, och enär handelsbodas af naturliga skäl utgöra ett slags centralpunkter, der personer från olika håll sammanträffa, lär det icke kunna betridas, att denna omständighet i och för sig för mången kan utgöra en anledning till att i dessa bodas förse sig med och sedan omåttligt förtära dylika drycker, då de der stå till buds. Sannolikt medverkade denna omständighet väsentligen till det stadgande i gällande bränvinsförsäljningsförordning, enligt hvilket »minuthandel med eller utskänkning af bränvin icke må vara förenad med annan handel, till hvars bedrivande särskild anmälan erfordras».

Då nu en lika bestämd som sorglig erfarenhet vittnar, att rus med alla dess följder kan framkallas lika väl af vin och öl som af bränvin, och att skilnaden består endast deri, att af de svagare dryckerna en större qvantitet erfordras än af de starkare, hvilken skilnad i ej ringa mån torde utjemnas deraf, att vinet och ölet äro mera lätt-druckna än bränvinet, samt att, hvad särskildt angår ölet, detta i förhållande till myckenheten är billigare, anser Riksdagen, att det vore en naturlig och följdriktig lagstiftningsåtgärd, om, efter i så riklig mån vunnen erfarenhet om en dylik åtgärds behöflighet, handlande, af samma

anledning som dem redan förut vägrats att afyttra bränvin, jemväl förbjödes att försälja vin och öl.

Vid föredragning af här ofvan åberopade riksdagsskrivelse inför Hans Maj:ts Konungen anförde statsrådet och chefen för civildepartementet bland annat följande:

»Hvad då först angår Riksdagens framställning, att försäljningen af vin och maldrycker till afhemtning ej skulle å landsbygden få förernas med annan handel, så framgår af den redogörelse jag lemnat för länsstyrelsens yttranden, att Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande i Stockholms, Kronobergs, Malmöhus, Hallands, Elfsborgs, Skaraborgs, Örebro, Vestmanlands, Kopparbergs, Jemtlands och Vesterbottens län afstyrkt bifall till denna framställning och såsom skäl därför hufvudsakligen anført, att, om ett förbud för handlande å landet att till afhemtning försälja maldrycker meddelades, dylik handel skulle komma att bedrivas å särskilda ställen, uteslutande inrättade för ölförsäljning, och hvilkas innehafvare, för sin utkomst hänvisade endast till inkomsten af denna rörelse, skulle helt naturligen söka uppdrifva omsättningen så mycket som möjligt och sålunda bedriva handeln på ett sätt, som ingalunda befrämjade nykterheten; att sådana särskilda ölförsäljningsställen, hvad sedlighet och ordning beträffade, säkerligen skulle gifva anledning till stora och befogade klagomål; att, då sedan lång tid tillbaka maldrycker, och särskildt svagdricka, ingått uti allmänhetens näringsbehof, åtkomsten af sagda drycker icke borde allt för mycket försvåras, helst användandet af desamma uti icke oväsentlig grad inskränkt bruket af bränvin och andra spirituösa drycker samt i sin mån bidragit till hämmandet af lönkröeriet; samt att den rättighet, som enligt nu gällande stadganden tillkommer kommunalnämnd att förbjuda handlande att till afhemtning sälja maldrycker, om derigenom olofflig utskänkning främjas eller oordningar eljest föranledas, utgör en tillräckligt kraftig utväg att förhindra missbruk.

På de af länsstyrelserna sålunda anförda skäl och då ett stadgande i det af Riksdagen ifrågasatta syfte måste under nuvarande förhållanden blifva gällande äfven i fråga om svagdricka, hemställer jag att Riksdagens framställning i denna del icke måtte till någon Eders Kongl. Maj:ts vidare åtgärd föranleda.»

Endast elfva länsstyrelser afstyrkte, som synes, Riksdagens hemställan. Såsom skäl för afslag anfördes först att, om ölhandeln skildes från annan handel, det då skulle uppstå »särskilda ställen, uteslutande inrättade för ölförsäljning och hvilkas innehafvare, för sin utkomst hänvisade endast till inkomsten af denna rörelse, skulle helt naturligen

söka uppdrifva omsättningen så mycket som möjligt och sålunda bedrifva handeln på ett sätt, som ingalunda befrämjade nykterheten». Att sådana särskilda ölförsäljningsställen under omnämnda förhållanden skulle uppstå, vilja vi visst icke bestrida. Men enligt vår åsigt skulle detta visst icke vara mera skadligt för nykterheten än det nuvarande förhållandet, snarare tvärt om. Och alldeles säkert skulle reformen ur ordningens synpunkt visa sig förmånlig. Sådana ölförsäljningsställen skulle gifvetvis bli färre till antalet än de nu befintliga handelsbodarne, hvarigenom kontrollen från ordningsmagtens sida blefve jemförelsevis lätt att verkställa. Att dessa särskilda ölförsäljningsställen skulle söka uppdrifva omsättningen så mycket som möjligt och på ett sedlighet och nykterhet störande sätt bedrifva sin handel, är ett antagande, för hvars grund inga skäl anförts eller kunna anföras. I nykterhetens och sedlighetens intresse har bränvinshandeln skilts från vanlig handel och man har deraf icke vunnit den erfarenheten, att bränvinsomsättningen uppdrifvits högre än hvad den var förut. Snarare har förhållandet varit tvärt om. Och då, enligt vårt förslag, landtkommunerna skulle komma att få *ökadt* inflytande öfver ölhandeln, torde det vara antagligt, att myndigheterna i dessa kommuner skola förstå att ingripa, der det visar sig, att de särskilda ölförsäljningsställena söka bedrifva handeln på ett för nykterheten olämpligt sätt.

Om ölförbrukningen får anses hafva inskränkt bruket af spirituösa drycker, så är detta intet skäl hvarför öl utan vidare skulle få försäljas, ty det är flera gånger ådagalagdt, att personer njutit öl i sådan mängd, att de deraf blifvit berusade, och då sådant blir allt mer och mer vanligt, är det visserligen på tiden, att någon inskränkning göres i ölförsäljningen, så att sådan berusning ej må komma att »ingå i allmänhetens näringsbehof». Vi kunna därför omöjligen inse, att herr civilministerns anförande i detta stycke innebär något skäl mot ölhandelns skiljande från annan handel.

Det enda talande skäl mot vår framställning är den omständigheten, att svagdrickat för närvarande är underkastadt samma lagstiftning som öl och vin. Men vi påminna derom, *dels* att 1892 års Riksdag äfven önskade bestämmande af en gräns mellan svagdricka och öl, samt att handeln med svagdricka icke skulle drabbas af samma inskränkande bestämmelser som handeln med öl, *dels* att i år i särskild motion framställes yrkande i samma riktning. När i vårt grannland Danmark en sådan gräns är bestämd, torde väl så ock kunna ske i Sverige.

I en inom Första Kammaren väckt motion (n:o 47), af herr C. O. Bergman, säger motionären bland annat:

»Så länge en hvar, som förvärfvat handelsrättigheter, eger rätt att försälja öl i partier om tio liter, är det omöjligt att med någon framgång bekämpa dryckenskapen, alldenstund den ene efter den andre förvärfvar dessa lättköpta rättigheter och derefter etablerar öltappningsaffärer, der varan får en strykande afgang och der man icke heller gör sig något samvete af att öfverskrida sina rättigheter.»

På samma gång vi till alla delar instämma häri, tillåta vi oss att äfven fästa uppmärksamheten på en annan sida af denna sak, säkerligen ej den minst vigtiga. Det fins i vårt land en mängd handlande, som af religiösa och nykterhetsskäl icke skulle vilja sälja öl och vin till afhemtning. Visserligen hafva de i detta fall sin frihet. De kunna låta bli, om de så önska. Men konkurrensen rent af tvingar dem att idka sådan försäljning. De ha att välja emellan antingen att mot sin öfvertygelse och sitt samvete tillhandaga en del af sina kunder med öl och vin eller ock utsätta sig för risken att mista dessa kunder och dermed se möjligheten för sin utkomst tillintetgjord.

Om handeln med öl skildes från annan handel, skulle denna svårighet icke längre förekomma.

På här ofvan anförda skäl tillåta vi oss vördsamt hemställa,

att Riksdagen i skrifvelse till Kongl. Maj:t måtte anhålla om sådana förändringar i nu gällande förordning om handeln med vin och maldrycker med mera:

att handeln med vin och maldrycker skiljes från annan handel, så att ingen allenast på grund af förvärfvade handelsrättigheter må ega att sälja öl vare sig i mindre eller större partier; och

att ingen ölhandel å landet må kunna tillåtas utan vederbörande kommuns hörande och bifall.

Stockholm den 8 februari 1896.

M. Alsterlund.

And. Olsson,
Mårdäng.

A. H. Göthberg.

C. J. Hammarström.

S. M. Olsson,

J. Andersson,
Lysvik.

W. Bengtsson.

A. F. Broström.

E. Andersson,
Upsala.

<i>O. Anderson.</i>	<i>Halvar Eriksson.</i>	<i>Nils Hanson.</i>
<i>O. Walter.</i>	<i>J. Nordin.</i>	<i>A. G. Jönsson.</i>
<i>J. Lindgren.</i>	<i>A. Göransson.</i>	<i>Jonas Andersson</i> <i>i Ölsund.</i>
<i>D. Persson,</i> <i>Tällberg.</i>	<i>J. G. Hazén.</i>	<i>C. F. Wallbom.</i>
<i>B. P. Ersson.</i>	<i>K. E. Holmgren.</i>	<i>J. M. Johansson.</i>
<i>Edvard Wavrinsky.</i>	<i>Ollas A. Ericsson.</i>	<i>C. J. Mustaparta.</i>
<i>Adolf Aulin.</i>	<i>C. G. Thor.</i>	<i>Oskar Eklund.</i>
<i>Carl Carlson Bonde</i>	<i>J. M. Erikson.</i>	<i>C. J. Öberg.</i>
<i>Lars Petter Larsson.</i>		<i>L. Dahlstedt.</i>
